

Citation: Kısacık H. (2019), Depozito ve Plastik Poşet Ücreti Uygulamaları: Muhasebe Süreci, BMIJ, (2019), 7(3): 165-182 doi: <http://dx.doi.org/10.15295/bmij.v7i3.1238>

DEPOZİTO VE PLASTİK POŞET ÜCRETİ UYGULAMALARI: MUHASEBE SÜRECİ

Harun KISACIK¹

Received Date (Başvuru Tarihi): 26/07/2019

Accepted Date (Kabul Tarihi): 28/08/2019

Published Date (Yayın Tarihi): 10/09/2019

ÖZ

Petrolden üretilen plastik poşetlerin ve ambalajların doğada uzun yıllar yok olmadan kalarak çevreyi kirlettiği, doğaya ve doğada yaşayan canlılara geri dönüşü olmayan zararlar verdiği bilinen bir gerçekliktir. Son yıllarda plastik poşetlerin ve ambalajların kullanımında ve doğaya salınımında artış gözlemlenmiştir. Plastik poşet ve ambalaj kullanımının azaltılarak, ortaya çıkardıkları zararın minimize edilmesi amacıyla 7153 Nolu "Çevre Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile günümüzde uygulanmaya başlanan plastik poşet ücreti ve 2021 Ocak ayı itibari ile uygulamaya girecek olan depozito zorunlu hale getirilmiştir. Çalışmamızda 2021 yılında uygulanacak depozito ve günümüzde uygulamaya konulan plastik poşet ücretleri ile geri kazanım katılım payları hakkında kısa bilgiler verilecek ve plastik poşet ücreti uygulamasının muhasebe yevmiye kayıtları gösterilecektir.

Anahtar Kelimeler: Depozito, Plastik Poşet Ücreti, Muhasebe Uygulamaları

JEL Kodları: M41, Q53

DEPOZİTO AND PLASTIC BAG FEE APPLICATIONS: ACCOUNTING PROCESS

ABSTRACT

It is a known fact that plastic bags and packages produced from oil remain in nature for many years without being destroyed and polluting the environment and causing irreversible damages to both nature and living beings. In recent years, an increase has been observed in the use and release of plastic bags and packages to nature. With the aim of reducing the use of plastic bags and packaging and minimizing the damage they have caused, the plastic bag fee applied today and the deposit that will be implemented as of January 2021 have been made compulsory with the Law No. 7153 "Amending the Environmental Law and Certain Laws". In our study, brief information will be given about the deposit to be applied in 2021 and the plastic bag fees that are currently applied and accounting records of the plastic bag fee application will be shown in practice.

Keywords: Deposit, Plastic Bag Fee, Accounting Applications

JEL Codes: M41, Q53

¹ Öğretim Görevlisi, Hitit Üniversitesi, harunkisacik@hitit.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-3282-4472>

1. GİRİŞ

İnsanın sosyal varlık şeklinde tanımlandığı bilinmektedir. Bir sosyal varlık olarak insan, birarada yaşadığı diğer insanlardan etkilenmekte bununla birlikte diğer insanları da etkilemektedir. Söz konusu etkileşim sadece insanlarla sınırlı değildir aynı zamanda dünyada yaşayan canlı, cansız bütün varlıklarla da olmaktadır.

İnsanların aç gözlülüğü sebebiyle dünya yaşanılmaz bir hal almaktadır. İnsan, kendi menfaati için diğer canlıları yok sayabilmektedir. Kendi çıkarları uğruna başka insanlara ve de diğer canlılara zarar gelmesi umrunda bile olmayabilmektedir.

İnsanlar için bir imtihan alanı olarak yaratılmış olan dünya, insanların ve insanların istifadesine sunulan diğer varlıkların yaşadığı ve aslında insanların olumsuz müdahalesi olmadığı takdirde sorunsuz şekilde işleyen bir yerdir. Dünya, ekosistem olarak da ifade edilen mükemmel bir tarzda yaratılmıştır. Yaratılmış olan her varlığın bu eşsiz sistemde bir görevi bulunmaktadır. Maalesef bazen bu sisteme insanların olumsuz müdahaleleri olmakta ve bu sebeple de sistemde düzen bozulduğu için sorunlar yaşanabilmektedir. Yakın geçmişte kuş gribi nedeniyle tavukların itlaf edilmesi sebebiyle kene sayısında artış meydana gelmesi ve kene sebebiyle insan ölümlerinin gerçekleşmesi bu duruma bir örneklik oluşturmaktadır.

Çevre, bütün canlıların birarada yaşadığı ve birbirleriyle sürekli ve düzenli bir şekilde etkileşimde buldukları alan olarak tanımlanabilmektedir (Gülhan ve Yurdatapan, 2014: 238). Olumsuz insan müdahalelerinin yaygın olarak yaşandığı alanların başında hava, su ve toprak kalitesinin bozularak canlıları olumsuz yönde etkilemesi olarak ifade edilen (Sandalcı ve Sandalcı, 2019:23) çevre kirliliği gelmektedir. Çevre kirliliğinin maalesef günümüzde çok yaygın olduğu bilinen acı bir gerçekliktir. Hayvanların yaşadığı doğal ortam ile insanların yaşam alanları karşılaştırıldığında insanların çevreye verdikleri zarar gözlemlenebilmektedir. Bilinçsizce kullanılan piknik alanları bu duruma en güzel örneği teşkil etmektedir. Çevrenin doğal haliyle korunması mevcut canlılar ve gelecek nesiller açısından büyük önem arz etmektedir.

İşletmeler tarafından çevrenin korunmasıyla alakalı olarak çevresel sürdürülebilirlik terimi ortaya çıkmaktadır (Arslan ve Kısacık, 2017: 19). Doğal çevrenin sürdürülebilir olması şüphesiz her açıdan önem arz etmektedir. Bunların başında işletmeler tarafından da hammadde olarak kullanılan doğal kaynakların geldiği bilinmektedir. İşletmeler açısından sürdürülebilir olmak, işletme faaliyetlerinin devam etmesine bağlıdır, işletme faaliyetlerinin devam edebilmesi de muhakkak ki müşteri ile (insan) mümkün hale gelebilmektedir. İşletmelerin

çevreye duyarlı olmaları durumunda, müşteriler de işletmeyle ilgili olarak duyarlı davranacak, tüketeceği ürünleri satın almaları esnasında çevreye duyarlı işletmeye ait ürünleri tercih edeceklerdir.

Merkezi hükümet ile belediyelerin çevre kirliliğinin önüne geçilmesi konusunda kendilerine düşen görevleri yerine getirdikleri gözlemlenebilmektedir (Çoban ve Kılıç, 2009:129). Çöplerin toplanması, çevre temizliği yapılması, toplumun bilinçlendirilmesi vb. çevre kirliliğini önlemeye yönelik faaliyetler icra edilmektedir. Aynı zamanda ülkemizde çevre kirliliğinin önlenmesi amacıyla kurulmuş olan birçok vakıf ve derneğin de bulunduğu bilinmektedir (Kahyaoğlu ve Kaya, 2012:92-94). Söz konusu sivil toplum kuruluşları, çevre kirliliğinin önlenmesinde ve toplumu bu noktada bilinçlendirme konusunda aktif bir şekilde rol almaktadırlar. Ama yine de temizliğin en güzeli kirletmemektir algısı toplumda var olmadığı müddetçe çevre kirliliğine karşı mücadele etmek neredeyse imkânsız olmaktadır. Yetkililer ne kadar önlem alırlarsa alsınlar, insanlık çevre temizliğiyle ilgili duyarlı olmadığı müddetçe başarı elde edilebilmesi mümkün olamamaktadır.

Plastik poşet ve ambalajlar maliyetlerinin düşük olması, kullanışlı ve pratik olması gibi sebeplerle çokça tercih edilmektedir (Güzel ve Özkan, 2019:44). Genel olarak petrolden üretilen plastik poşet ve ambalajların doğada çok uzun yıllar yok olmadan kaldığı bilinmektedir. Söz konusu plastik atıklar doğaya ve doğada yaşayan bütün canlılara büyük zararlar verebilmektedir. Dünya üzerinde birçok ülkede plastik poşet ve ambalaj kullanımının azaltılmasına yönelik yasal önlemler alınmaktadır (Yasa ve Cop, 2019:43). Türkiye’de de plastik atıklar tarafından doğaya verilen zararın azaltılabilmesi, bunun için de plastik poşet kullanımının düşürülmesi maksadıyla günümüzde plastik poşet ücreti uygulaması ile 2021 yılından sonra uygulanmak üzere depozito uygulaması yasal bir zorunluluk olarak faaliyete geçirilmiş bulunmaktadır.

Plastik poşetlerin satış noktalarında ücret mukabilinde satılmaya başlanmasıyla birlikte plastik poşet kullanımında büyük oranda düşüş yaşandığı gözlemlenebilmektedir. Haber sitelerinde plastik poşet kullanımının azaldığına dair birçok habere rastlamak mümkündür. Birkaç örnek habere yer verecek olursak:

- “Satış noktalarında plastik poşetlerin ücretlendirilmesi sonrası aylık kişi başı poşet kullanımı 35’ ten 10’ a geriledi” (<http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/kisi-basi-poset-kullanimi-10-adete-dustu-41265800>).
- “Poşet kullanımı yüzde 80 azaldı”

(<http://ekonomi.haber7.com/ekonomi/haber/2872485-poset-kullanimi-yuzde-80-azaldi>).

- “Plastik poşet kullanımında yüzde 78 azalma oldu”

(<http://www.milliyet.com.tr/ekonomi/plastik-poset-kullaniminda-yuzde-78-azalma-oldu-2903721>).

Satış noktalarında plastik poşetlerin ücretli satılmasıyla birlikte plastik poşet kullanımının azalması şüphesiz olumlu bir gelişmedir. Bu sayede plastik atıkların çevre kirliliğine olan etkisinin de azalacağı kanaatindeyiz.

Çalışmamızda kanun kapsamında depozito, plastik poşet ücreti ile geri kazanım katılım payı hakkında kısa bilgiler verilip, plastik poşet ücreti muhasebe uygulamaları süreçleri ile birlikte incelenecektir. Uygulamaya konulan yasanın yeni olması aynı zaman da literatürde söz konusu alanla ilgili yapılmış çalışmanın çok az olması sebebiyle çalışmamızın literatüre katkı sağlayacağı aynı zaman da uygulayıcı konumundaki muhasebe meslek mensupları için rehber niteliğinde olacağı kanaatindeyiz.

2. PLASTİK POŞETLERİN ÜCRETLİ OLMASI UYGULAMASI

Çevre kirliliği sorununun önüne geçilebilmesi, çevrenin korunabilmesi gibi sebepler göz önüne alınarak plastik poşet kullanımının düşürülmesi amacıyla Çevre Kanunu’nda değişiklik yapılması suretiyle yürürlüğe giren “Çevre Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” bağlamında alışveriş esnasında plastik poşetlerin ücret mukabilinde verilmesi uygulaması 1 Ocak 2019 tarihiyle birlikte yürürlüğe girmiştir. Bu tarihten sonra iş yerlerinde plastik poşetlerin bir adedinin asgari olarak 25 Kuruş’ a (% 18 KDV dâhil) satılması gerektiği ifade edilmektedir. Poşetlerin ücretli satılmasıyla ilgili olarak taban ücret (2019 yılı için) 25 kuruş şeklinde belirlenmiş fakat tavan ücretle ilgili herhangi bir bedel ortaya konmamıştır. Satış noktaları plastik poşetlerini, poşetin ebadı ve kalınlığı göz önüne alınmak suretiyle 25 Kuruşun üzerinde bir ücretle satabileceklerdir.

Plastik poşetlerin ücret mukabilinde satışındaki maksat ticari değildir. Buradaki asıl amaç, çevre kirliliğinin önlenmesidir. Plastik poşetlerin genellikle petrolden üretildiği bilinmektedir. Türkiye de genellikle petrolde dışa bağımlı bir ülkedir. Plastik poşetlerin ücret karşılığı satılması ile birlikte tüketimi düşecek bu sayede de cari açığa azalma gözlemlenebilecektir.

Görüleceği üzere hem çevresel hem de iktisadi olarak uygulamanın faydaları olacaktır. Şüphesiz iktisadi olarak ortaya çıkan zararlar telafi edilebilecektir ancak çevresel zararların telafi edilmesi neredeyse imkânsızdır.

2.1. Plastik Poşetlerin Ücretli Olması Uygulamasının Kapsamı

Plastik poşetlerin ücretli olması uygulamasının biraz daha iyi anlaşılabilmesi ve uygulayacak olanlar için rehber olması maksadıyla yayınlanan “Plastik Poşetlerin Ücretlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar” da plastik poşetlerin ücret mukabilinde satılmasıyla alakalı olarak “Plastik poşetlerin ücretli olarak satışı, faaliyet türü ne olursa olsun uzaktan satışlar da dâhil olmak üzere, istisnasız tüm satış noktalarında (tekstil, oyuncak, elektronik, unlu mamul, giyim, gıda vb.) plastik poşetlerin ücretli olarak satılması gerekmektedir” denilmektedir.

Yayınlanan usul ve esaslarda aşağıda yer alan maddelerde ifade edilen plastik poşetler ücret mukabilinde satılacak olan plastik poşetlerin kapsamı dışında bırakılmıştır:

- Açıkta satılan gıda maddelerinde (zeytin, peynir, sebze, meyve, ekmek vb.) hijyen sağlamak maksadıyla kullanılan 15 mikrondan daha ince, 500 x 350 mm’den küçük olan plastik poşetler,
- Tekstil ürünü şeklinde üretilmiş olan, birden fazla defa kullanılabilen poşetler,
- Su ürünleri satışı için kullanılmakta olan sapsız poşetler,
- Tohumlu bitkilerin satışı için kullanılmakta olan sapsız poşetler,
- Ürün satmayan yalnızca hizmet verilen işletmelerde müşterilere verilen poşetler,
- Kargo poşetleri,
- 15 mikrondan ince, 200 x 350 mm’den küçük eczanelerde ilaç satışı esnasında kullanılan poşetler.

Görüleceği üzere aslında bütün plastik poşetler satış noktaları tarafından ücret mukabilinde verilmeyecektir. Yasayla birlikte bazı plastik poşetler ebadı, kalınlığı, zaruret durumu vb. dikkate alınmak suretiyle kapsam dışında bırakılmıştır.

2.2. Plastik Poşetlerin Üreticilerinin ve Satış Noktalarının Sorumlulukları

Plastik poşetlerin ücretli olması uygulamasıyla birlikte plastik poşetleri ithal eden veya üretenlerle plastik poşetleri iş yerlerinde ücret mukabilinde satacak olan kişi ve kurumlara yasa ile bazı sorumluluklar yüklenmektedir.

Üreticiler, satışa sunulacak olan plastik poşetleri barkodlu üretmekle ve bilgi sistemine kayıt olarak plastik poşetlerle ilgili verileri sisteme girmekle sorumludurlar.

Satış noktaları ise plastik poşetlerin kullanılmasının azaltılması maksadıyla;

- Plastik poşetleri ücret mukabilinde vermekle ve fişlerde plastik poşet satışını göstermekle,
- Müşterilerini bilinçlendirmek maksadıyla görsel argümanlar kullanmakla,
- Bilgi sistemine dahil olmak suretiyle beyanları sisteme girmekle,
- Geri kazanım katılım payını ödemekle,
- Müşterilerine plastik poşetlere alternatif olarak daha uzun ömürlü taşıma aparatları sunmakla,

sorumludurlar.

Aynı zamanda yasa kapsamındaki plastik poşetleri müşterilerine ücretsiz bir şekilde veren satış noktalarına depo alanlarının dışındaki kapalı satış alanları için her metrekareye 10 TL idari para cezası uygulanacağı söz konusu yasada belirtilmektedir.

2.3. Geri Kazanım Katılım Payı

Kanunla birlikte plastik poşetlerin ücret mukabilinde satılması ve diğer plastik ürünlerin piyasaya sürülmesi ile ilgili olarak geri kazanım katılım payı ödeme mecburiyeti getirilmiştir. Plastik poşetlerle ilgili olarak plastik poşetleri ücret mukabilinde müşterilerine veren işletmeler, diğer plastik ürünlerle ilgili olarak ise ürünleri piyasaya süren işletmeler geri kazanım katılım payını ödemek mecburiyetindedirler.

Geri kazanım katılım payı toplam tutarının hesaplanabilmesi için kullanılan, kanunda yer alan (1) sayılı liste aşağıda yer almaktadır:

Tablo 1. (1) Sayılı Liste, Geri Kazanım Katılım Payı Tutarı

Ürün Cinsi	Tutar	
Plastik poşet (Plastik alışveriş torbaları)	15 kr./adet	
Lastik (Binek araç)	2 TL/adet	
Lastik (Otobüs, kamyon, kamyonet, yükleyici ve kazıcı lastikleri ve diğerleri)	4 TL/adet	
Lastik (İş makinası lastikleri)	10 TL/adet	
Dolgu lastikler	5 TL/adet	
Akümülatör (Kurşun asitli olanlar)	20 kr./kg	
Akümülatör (Nikel kadmiyumlu olanlar)	50 kr./ kg	
Akümülatör (Diğerleri)	5 kr./kg	
Çinko karbon piller	2 TL/kg	
Alkali silindirik piller	2 TL/kg	
Alkali düğme piller	3 TL/kg	
Düğme piller çinko-hava ve gümüş oksitli	10 TL/kg	
Lityum düğme piller	10 TL/kg	
Lityum silindirik şarjlı ve primer pil çeşitleri (Araç bataryaları hariç)	5 TL/kg	
Otomotiv pilleri (Kurşun içerenler hariç)	15 TL/kg	
Lityum içeren araç bataryaları	15 TL/kg	
Diğer şarjlı piller	5 TL/kg	
Madeni yağ	50 kr./kg	
Bitkisel yağ	10 kr./kg	
Elektrikli ve elektronik eşya: Televizyon/Monitör	20 kr./kg	
Elektrikli ve elektronik eşya: Bilişim telekomünikasyon ekipmanları (Televizyon ve monitörler hariç)	20 kr./kg	
Elektrikli ve elektronik eşya: Aydınlatma ekipmanları	10 kr./adet	
Elektrikli ve elektronik eşya: Küçük ev aletleri ve diğerleri	20 kr./kg	
Elektrikli ve elektronik eşya: Beyaz eşyalar (Buzdolabı/Soğutucular/İklimlendirme cihazları hariç)	25 kr./kg	
Elektrikli ve elektronik eşya: Buzdolabı/Soğutucular/İklimlendirme cihazları	30 kr./kg	
İlaç	1 kr./kutu veya şişe	
Ürün Cinsi	Kg Başına Alınacak Tutar (kr.)	Adet Başına Alınacak Tutar (kr.)
PLASTİK AMBALAJ		
İçecek Ambalajları (Adet)		
0,33 litreye kadar		1
0,3301-0,75 litre arası		2
0,7501-1,5 litre arası		3
1,501 litre üzeri		4
Diğerleri (Poşet Hariç) (kg)	40	
METAL AMBALAJ		
İçecek Ambalajları (Adet)		3
Diğerleri (kg)	50	
KOMPOZİT AMBALAJ		
Kâğıt-Karton Ağırlıklı Kompozit İçecek Ambalajları (Adet)		
0,25 litreye kadar		1
0,2501-0,5 litre arası		2
0,501 litre üzeri		4
Diğerleri (kg)	50	
KÂĞIT KARTON AMBALAJ (kg)	20	
CAM AMBALAJ		
İçecek Ambalajları (Adet)		
0,25 litreye kadar		1
0,2501-0,5 litre arası		2
0,501-1 litre arası		3
1,01-5 litre arası		5
5,01 litre üzeri		10
Diğerleri (kg)	20	

AHŞAP AMBALAJ		
AHŞAP AMBALAJ (Adet)		10

Kaynak: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/12/20181210-4-1.pdf>

Yukarıdaki (1) sayılı listede de görüleceği üzere, plastik poşetleri ücret mukabilinde asgari olarak 25 Kuruşa (%18 KDV dâhil) satan işletmeler, bu satıştan elde edecekleri gelirden satılan plastik poşet adedi başına 15 Kuruşu geri kazanım katılım payı olarak beyan edip, bağlı buldukları vergi dairesine ödemek zorundadırlar. Geriye kalan 10 Kuruş plastik poşetin maliyeti (vergi, alış bedeli vb.) olarak değerlendirilmektedir. Ancak plastik poşetler 10 Kuruştan daha aşağı bir bedele mal olmuşsa aradaki farkın da beyan edilip vergi dairesine ödenmesi gerekmektedir.

Konunun biraz daha iyi kavranabilmesi için Bakanlık' a ait resmi internet sitesinde konuyla ilgili örnek uygulamalar yer almaktadır (www.csb.gov.tr, 2019). Plastik poşetin bir adedi 90 Kuruşa satılırsa, beyan edilen 15 Kuruş geri kazanım katılım payından arta kalan 75 Kuruşun 65 Kuruşu poşetin maliyeti ise, kalan 10 Kuruşun da beyan edilip vergi dairesine ödenmesi gerekmektedir.

Aynı zamanda geri kazanım katılım payının ödenmemesi gibi bir durumda ödenmeyen tutarın % 20 fazlası idari para cezası olarak uygulanacağı kanunda ifade edilmektedir.

4 Nisan 2019 tarihinde Resmi Gazete' de yayımlanan “Geri Kazanım Katılım Payı Beyannamesi Genel Tebliği” nde “Hazine ve Maliye Bakanlığına vermiş olduğu yetkiye dayanılarak Geri Kazanım Katılım Payı Beyannamesinin elektronik ortamda beyan edilmesi zorunluluğu getirilmiştir” denilmektedir. Kurumlar vergisi mükellefi olan satış noktaları aylık, diğer satış noktaları ise üç aylık olarak, bir sonraki ayın 24' üne kadar yetkili vergi dairesine elektronik ortamda beyannamelerini göndermek zorundadırlar. Satış noktaları, beyan döneminde, plastik poşet satışı gerçekleştirmeseler de “Beyan edilecek geri kazanım katılım payı bulunmamaktadır” seçeneğini işaretlemek suretiyle beyanname göndermek zorundadırlar.

2.4. Plastik Poşet Ücretleriyle İlgili Olarak Geri Kazanım Katılım Payının Beyan Edilip Ödenmesi

Tüketicilerden tahsil edilen plastik poşet ücretlerinin beyan edilip ödenmesi ile ilgili olarak kanunda:

- Satış noktaları, plastik poşetlerle ilgili olarak satış gerçekleştirdikleri ayın beyanını, sonraki ayın 15' ine kadar bilgi sisteminden gerçekleştirirler,
- Beyan edilen geri kazanım katılım payı tutarı bilgi sistemi tarafından hesaplanır,

- Beyan edilmiş olan geri kazanım katılım payı tutarı satış noktası tarafından beyandan sonraki ikinci ayın sonuna kadar ödenir,
- Beyan edilmeyen veya eksik beyan edilen tutarlar gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir denilmektedir.

3. DEPOZİTO

Kanunda, depozito uygulamasının 1 Ocak 2021 tarihinden itibaren zorunlu olarak uygulanacağı ifade edilmektedir. Depozito uygulamasında ambalajlı ürünleri piyasaya süren firmalar geri kazanım katılım payını beyan edip ödemekle yükümlü olacaklardır.

Kanun kapsamında satış noktalarının da ambalajlı ürünlerle ilgili olarak “depozito uygulaması toplama sistemine” katılmaları zorunludur. Uygulamanın faaliyete geçmesi ile birlikte ambalajlı ürünlerin ambalajlarının geri toplanması ile birlikte çevreye verebilecekleri zararın önüne geçilmiş olacaktır.

Depozito uygulamasına katılmadan ambalajlı ürünleri piyasaya süren firmalara ton başına 100 Türk lirası idari para cezası uygulanmaktadır.

4. PLASTİK POŞET ÜCRETİ MUHASEBE SÜRECİ

Örnek: Çorum’ da faaliyet gösteren Gül Market İşletmeleri Tic. Ltd. Şti 03.01.2019 tarihinde perakende satışlarında ücret mukabilinde satmak üzere 20.000 adet baskılı, barkodlu plastik poşeti toplam % 18 KDV dâhil 2.360 TL’ ye (tanesi KDV hariç 10 Kuruş) Ay Plastik San. Tic. A.Ş.’ den kredili olarak satın almıştır. 07.01.2019 tarihinde markette yapılan satışlarla ilgili olarak yazarkasalardan alınan Z raporundan o günkü yapılan satışların şu şekilde olduğu görülmektedir: % 1 KDV’ lik ürünlerden KDV dâhil 2.020 TL; % 8 KDV’ lik ürünlerden KDV dâhil 5.400 TL; % 18 KDV’ lik ürünlerden KDV dâhil 9.440 TL; plastik poşetlerden de % 18 KDV dâhil 500 TL (2.000 adet). Gerçekleştirilen toplam satışların 4.800 TL’lik kısmı kredi kartı ile kalan tutar da nakit olarak tahsil edilmiştir.

a) Poşetlerin satın alınması:

Örneğimizde plastik poşetlerin toplamda KDV dâhil 2.360 TL' ye kredili olarak satın alındığı ifade edilmişti. Plastik poşetlerin satın alınması ile ilgili muhasebe yevmiye kaydı aşağıdaki gibi yapılacaktır:

03.01.2019	BORÇ	ALACAK
157 Diğer Stoklar	2.000,00	
157.19 Plastik Poşet 2.000,00		
191 İndirilecek KDV	360,00	
191.18 % 18' lik KDV 360,00		
336 Diğer Çeşitli Borçlar		2.360,00
336.19 Ay Plastik 2.360,00		
Poşet Alış Kaydı		

Plastik poşetlerin satın alınmasına ilişkin yapılacak yevmiye kaydında, plastik poşetin alınışı işletmenin ana ticari faaliyeti olmadığı, yani işletme plastik poşetleri satmak suretiyle kar elde etme amacı taşımadığı, kanuni bir zorunluluk gereği plastik poşetleri ücretli sattığı için 157 Diğer Stoklar hesabının kullanılmasının daha uygun olacağı kanaatindeyiz. Ancak plastik poşetlerin alımıyla ilgili olarak 153 Ticari Mallar hesabının kullanılması gerektiği görüşünde olanlar da vardır (Özer ve Cihan, 2019; Ateş, 2019; Özer, 2019).

b) Mal satışı ile birlikte poşetlerin satışı:

Örneğimizde 07.01.2019 tarihinde yazar kasadan alınan Z raporunda toplamda KDV hariç 15.000 TL' lik ticari ürün satışının gerçekleştiği ve ürünlerin satışı ile birlikte 2.000 adet (KDV dâhil 500 TL) plastik poşetin ücret mukabilinde satıldığı görülmektedir.

Söz konusu satışlarla ilgili olarak yapılması gereken muhasebe yevmiye kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

07.01.2019	BORÇ	ALACAK
100 Kasa	12.560,00	
100.01 Merkez Kasa 12.560,00		
108 Diğer Hazır Değerler	4.800,00	
108.07 A Bankası POS 4.800,00		
600 Yurtiçi Satışlar		15.000,00
600.01 % 1' lik Satış 2.000,00		
600.08 % 8' lik Satış 5.000,00		
600.18 % 18' lik Satış 8.000,00		
649 Diğer Olağan Gelir ve Karlar		423,73
649.19 Poşet Satış 423,73		
391 Hesaplanan KDV		1.936,27
391.01 % 1'lik KDV 20,00		
391.08 % 8'lik KDV 400,00		
391.18 % 18'lik KDV 1.516,27		
Mal ve Poşet Satışı Kaydı		

Plastik poşetlerin ücret mukabilinde satışlarında söz konusu satışların muhasebe yevmiye kayıtlarının 600 Yurtiçi Satışlar (Özer ve Cihan, 2019; Ateş, 2019) ve 602 Diğer Gelirler hesabında muhasebeleştirilmesi gerektiği düşüncesinde olanlar da (Dönder, 2019; Özer, 2019) vardır. Fakat plastik poşetlerin satış işlemi işletmenin ana ticari faaliyeti olmadığı, yani işletme plastik poşet satarak kar elde etmek amacı taşımadığı ve hatta plastik poşet satışından yasal olarak kar elde edemediği, yasal zorunluluk gereği plastik poşetleri ücret karşılığında sattığı için 649 Diğer Olağan Gelir ve Karlar hesabının kullanılmasının daha yerinde olacağı kanaatindeyiz.

c) Satılan Poşetlerin Maliyeti:

Örneğimizde poşetlerin tanesinin 10 Kuruşa mal olduğunu ve 07.01.2019 tarihli Z raporundan 2.000 adet poşetin ücret karşılığında satıldığını görmekteyiz. Söz konusu durumda satılan poşetlerle ilgili ortaya çıkan toplam maliyet 200 TL (2.000 adet x 10 Kuruş) olarak hesaplanmaktadır. İşletmemizin sürekli envanter yöntemini uyguladığını varsayacak olursak, plastik poşetlerin maliyetiyle ilgili olarak muhasebe yevmiye kaydını aşağıdaki şekilde yapmalıyız:

07.01.2019	BORÇ	ALACAK
659 Diğer Olağan Gider ve Zararlar	200,00	
659.19 Satılan Plastik Poşet Maliyeti 200,00		
157 Diğer Stoklar		200,00
157.19 Plastik Poşet 200,00		
Satılan Poşetlerin Maliyeti Kaydı		

Satılan plastik poşetlerin maliyet kaydında 621 Satılan Ticari Mallar Maliyeti (Özer ve Cihan, 2019; Özer, 2019; Ateş, 2019) ile 623 Diğer Satışların Maliyeti (Dönder, 2019) hesaplarının kullanılması gerektiği düşüncesinde olanlar da vardır. Fakat plastik poşetler herhangi bir kar elde etmeden, yasal bir zorunluluk olarak satıldığı ve satış işlemi de 649 Diğer Olağan Gelir ve Karlar hesabı kullanıldığı için yapılan söz konusu satış işleminin maliyetiyle ilgili muhasebe yevmiye kaydında da 659 Diğer Olağan Gider ve Zararlar hesabının kullanılması daha uygun olacaktır.

d) Geri kazanım katılım payının tahakkuk ettirilmesi:

Örneğimizde 07.01.2019 tarihli Z raporundan elde edilen bilgide 2.000 adet plastik poşetin ücret karşılığında satıldığı görülmektedir. Mevcut yasanın ekinde yer alan (1) Sayılı liste incelendiği zaman bir adet plastik poşet için 15 kuruş geri kazanım katılım payı ödenmesi gerektiği görülebilmektedir. Söz konusu durumda geri kazanım katılım payı için 300 TL (2.000 adet x 15 Kuruş) beyan edilmesi gerekmektedir.

Örneğimizde plastik poşetin birim maliyetinin KDV hariç 10 Kuruş olduğu görülmektedir. Eğer ki plastik poşetin maliyeti işletmemize KDV dâhil 8 Kuruş olsaydı aradaki farkın da ($25 - 15 - 8 = 2$ Kuruş) beyan edilip vergi dairesine ödenmesi gerekmekeydi.

Yukarıda da bahsedilen usul ve esaslarda “Satış noktaları, plastik poşetlerin satışının gerçekleştiği aya ait beyanı, takip eden ayın biri ile on beşi arasında Bilgi Sistemi üzerinden yapar” denilmektedir. İşletmenin Ocak ayına ait plastik poşet ücretleriyle ilgili geri kazanım katılım payının beyanını 15 Şubat tarihine kadar bilgi sistemi üzerinden vermesi gerekmektedir.

Geri kazanım katılım payı ile ilgili yapılması gereken muhasebe yevmiye kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

15.02.2019	BORÇ	ALACAK
760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri	300,00	
760.19 Plastik Poşet Giderleri 300,00		
369 Ödenecek Diğer Yükümlülükler		300,00
369.19 Geri Kazanım Katılım Payı 300,00		
Geri Kazanım Katılım Payı Tahakkuk Kaydı		

Geri kazanım katılım payı muhasebe yevmiye kaydında 360 Ödenecek Vergi ve Fonlar hesabının kullanılması gerektiği düşüncesinde olanlar da (Özer ve Cihan, 2019; Özer, 2019) bulunmaktadır. Fakat yapılacak muhasebe yevmiye kaydında 369 Ödenecek Diğer Yükümlülükler hesabın kullanılmasının daha uygun olacağı kanaatindeyiz.

Gider hesabı olarak da 770 Genel Yönetim Giderleri hesabının kullanılması gerektiği düşüncesinde olanlar da (Özer, 2019; Dönder, 2019; Ateş, 2019) bulunmaktadır. Fakat muhasebe yevmiye kaydında 760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri hesabının kullanılmasının daha uygun olacağı kanaatindeyiz. Nitekim plastik poşetler satış noktalarında satış işlemleri sırasında kullanılmaktadır.

e) Geri kazanım katılım payının ödenmesi:

İşletmenin Ocak ayı için plastik poşet ücretleri geri kazanım katılım payına ait olan beyanı Şubat ayında verdikten sonra Nisan ayının son gününe kadar beyan edilen tutarı ödemesi gerekmektedir. Geri kazanım katılım payının ödenmesi ile ilgili yapılması gereken muhasebe yevmiye kaydı aşağıdaki gibi olacaktır:

30.04.2019	BORÇ	ALACAK
369 Ödenecek Diğer Yükümlülükler	300,00	
369.19 Geri Kazanım Katılım Payı 300,00		
102 Bankalar		300,00
102.19 A Bankası 300,00		
Geri Kazanım Katılım Payının Ödenmesi Kaydı		

5. SONUÇ

Dünya, tüm canlıların ihtiyaçlarını karşılayabileceği düzeyde yaratılmış olmasına rağmen maalesef insanların bazen kendi çıkarları uğruna şüursuzca davranışları bütün canlılara telafi edilemeyecek boyutlarda zararlar oluşturabilmektedir. Şüphesiz bu zararların en başında çevre kirliliği gelmektedir.

Çevre kirliliği günümüzün halledilmeye muhtaç en büyük sorunlarından biri olarak karşımıza çıkmakta aynı zamanda gelecek nesilleri de çok yakından ilgilendiren bir sorun olarak görülmektedir. Nitekim çevre kirliliğine sebep olan etkenlerin başında plastik poşetler ve ambalajların geldiği bilinmektedir. Plastik poşetler ve ambalajlar doğada uzun yıllar yok olmadan kalarak tüm canlılara ciddi zararlar vermektedir.

Plastik poşet ve ambalaj kullanımının azaltılması maksadıyla yürürlüğe giren kanunla çevre kirliliğinin önlenmesi hedeflenmektedir. Plastik poşet ve ambalajlar petrolden imal edilmektedir. Ülkemizin petrolde büyük oranda dışa bağımlı olduğu bilinmektedir. Yasa ile birlikte plastik poşet ve ambalajların kullanımı azalacağı için cari açıkta da azalma beklenmektedir. Nitekim kanunun uygulamaya girmesiyle birlikte satış noktalarında plastik poşet kullanımının azaldığı gözlemlenebilmektedir.

Plastik poşetlerin ücretli olması uygulamasının market işletmelerine fazladan gelir sağlayacağı şeklinde, bilhassa da sosyal medyada, yalan haberlerin yer aldığı gözlemlenmektedir. Örneğin, 3.000 şubeye sahip olan bir market işletmesinin günlük olarak her şubesinde 100 poşet satması durumunda toplam 300.000 poşet satacağı, 25 kuruştan günlük 75.000 TL kazanç elde edeceği gibi hesaplamaların bile yapıldığı görülmektedir. Ancak elde edilecek söz konusu 75.000 TL' nin 45.000 TL' sinin geri kazanım katılım payı olarak vergi dairesine beyan edilerek ödeneceği ve geriye kalan tutarın da zaten poşetlerin maliyetini karşılayacağı göz ardı edilmektedir. İşletmeler plastik poşetlerin maliyetinden fazla gelir elde etseler bile kanun gereği bu farkı da vergi dairesine beyan ederek ödemeleri gerekmektedir. Kısaca işletmeler plastik poşetleri ücret mukabilinde sattıklarında herhangi bir kazanç elde edemezler. Uygulanmaya konulan kanunla birlikte işletmelerin tek avantajı, daha önceden ücretsiz olarak müşterilerine vermiş oldukları plastik poşetlerin maliyetine katlanırken söz konusu kanunla birlikte bu maliyetlerden kurtulmuş olmalarıdır.

Plastik poşetler, yasayla birlikte getirilen ücret karşılığı satış zorunluluğu olmazdan önce, satın alındıklarında, üretim ve ticaret işletmelerinde 150 İlk Madde ve Malzeme hesabında aktifleştirilmek suretiyle ve satış esnasında kullanılan söz konusu plastik poşetler de

760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri hesabı ile gider yazılmak suretiyle muhasebe yevmiye kayıtları yapılmaktaydı. Yasa ile birlikte kanuni zorunluluk olarak da olsa plastik poşetler bir ücret karşılığında satılacağı için artık söz konusu plastik poşetler alındıkları zaman 150 İlk Madde ve Malzeme hesabında muhasebeleştirilmesi mümkün olamamaktadır. Ücret karşılığında satılmak maksadıyla alınan plastik poşetler 157 Diğer Stoklar hesabında aktifleştirilmek sureti ile muhasebe yevmiye kayıtlarının yapılması gerekmektedir. Söz konusu plastik poşetlerin ücret mukabilinde satışlarının gerçekleşmesi durumunda söz konusu satışların 649 Diğer Olağan Gelir ve Karlar hesabında muhasebeleştirilmesi gerekmektedir. Plastik poşet satışlarıyla ilgili ödenecek olan geri kazanım katılım paylarının ise 369 Ödenecek Diğer Yükümlülükler hesabında muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.

Günümüzde uygulanmaya başlanan plastik poşetlerin ücret karşılığı satışlarının muhasebe süreçleri ile ilgili akademik çalışmaların yok denecek kadar az olmasından dolayı çalışmamızın literatüre ciddi katkılar sağlayacağı aynı zamanda konunun uygulayıcısı konumunda olan muhasebe meslek mensupları için yol gösterici rehber niteliğinde olacağı kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

- 1 Sıra No' lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (1992), T. C. Resmi Gazete, 21447 (M), 26 Aralık 1992.
- Arslan, M. C. ve Kısacık, H. (2017). “The Corporate Sustainability Solution: Triple Bottom Line” Muhasebe ve Finansman Dergisi, Özel Sayı: 18-34.
- Ateş, K. (2019). “Poşet Beyannamesi Hakkında Bilinmesi Gerekenler ve Muhasebe Kayıtları”, <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/koray/0302/> (05.02.2019).
- Çevre Kanunu (1983), T. C. Resmi Gazete, 18132, 11 Ağustos 1983.
- Çevre Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2018), T. C. Resmi Gazete, 30621, 10 Aralık 2018.
- Çoban, A. ve Kılıç, S. (2009). “Türkiye’ de Yerel Yönetimlerin Çevreye Yönelik Politikaları: Konya Selçuklu Belediyesi SELKAP Örneği” Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22: 117-130.
- Dönder, Ş. (2019). “Poşet Muhasebesi”, <https://smmmsendekatil.com/25/01/2019/poset-muhasebesi/> (05.02.2019).
- Geri Kazanım Katılım Payı Beyannamesi Genel Tebliği (2019), T. C. Resmi Gazete, 30735, 4 Nisan 2019.
- Gülhan, F. ve Yurdatan, M. (2014). “5E Modeline Uygun Araştırma Sorgulamaya Dayalı Etkinliklerin 5. Sınıf Öğrencilerinin Çevre İle İlgili Tutum ve Davranışlarına Etkisi”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11/27: 237-258.
- Güzel, S. ve Özkan, E. (2019). “Plastik Poşet Vergisi Uygulaması: Türkiye İçin Bir Değerlendirme”, Vergi Dünyası, 38/455: 43-57.
- Kahyaoglu, M. ve Kaya, M. F. (2012). “Öğretmen Adaylarının Çevre Kirliliğine ve Çevreyle İlgili Sivil Toplum Örgütlerine Yönelik Görüşleri”, Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 2/1: 91-107.
- Özer, Y. (2019). “Poşet Beyannamesi, Vergisel Yönü ve Muhasebe Kayıtları”, <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/yusufozer/023/> (05.02.2019).
- Özer, Y. ve Cihan, B. (2019). “Ücretli Poşet Uygulaması, Poşet Beyannamesi ve Muhasebeleştirilmesi”, <https://www.verginame.com/berkay-cihan/ucretli-poset-uygulamasi-poset-beyannamesi-ve-muhasebelestirilmesi.html> (07.02.2019).
- Plastik Poşetlerin Ücretlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar (2019), 66745475-145.07-6267, 9 Ocak 2019.
- Sandalcı, İ. ve Sandalcı U. (2019). *Çevre Sorunlarıyla Mücadele Aracı Olarak Plastik Poşet Vergisi*. Ed. Özgür Saygın. Teoriden Pratiğe Güncel Vergi Konuları. Bursa: Ekin Yayınevi.

Yasa, Y.A. ve Cop, R. (2019). “Yeşil Pazarlama Anlayışında Tüketicilerin Plastik Poşet Kullanımına Yönelik Bakış Açıları: Belçika Örneği”, Gazi İktisat ve İşletme Dergisi, 5/1: 34-45.

<https://sss.csb.gov.tr/sikisorulansorular/detay/1148?uygulamaid=109>, (08.02.2019).

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/12/20181210-4-1.pdf>, (10.02.2019).

<http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/kisi-basi-poset-kullanimi-10-adete-dustu-41265800>, (21.07.2019).

<http://ekonomi.haber7.com/ekonomi/haber/2872485-poset-kullanimi-yuzde-80-azaldi>, (21.07.2019).

<http://www.milliyet.com.tr/ekonomi/plastik-poset-kullaniminda-yuzde-78-azalma-oldu-2903721>, (21.07.2019).